

A „Találmányok könyve“

t. előfizetőinek bátorodom az általam igen díszes és emelkedett megfelelő ízlésű arany és fekete nyomattal ellátott **bekötési tábláimat ajánlani.**

Ezen bekötési táblák négy kötetbe vannak készítve valódi finom angol vászonból, vörös, zöld és kék színben, darabja csak 80 kr.

És a négy tábla ára 3 frt 20 kr.

Ezen táblákba a bekötést minden vidéki könyvkötő által is olcsó áron lehet eszközöztetni.

Megrendelhető nálam és minden könyv-árus és könyvkötőnél.

Hírhíger Károly, könyvkötő,
a m. t. akadémia épületében Budapesten.

Dr. Lengyel F. nyír-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyírből ha annak főzetét megfürdők, kifolyik, emelkedés óta a legkínzóbb székítőszerek van ismerve; ha pedig e nedv a fültálató utasi ása szerint vegyi uton balzammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatású l bír.

Ha azzal az arzot vagy egyéb bőrre-szerek este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minik folytan ez gyöngédé és fehérré válik.

Ha azzal az arzot (amadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczint ad a bőrnek féhérséget, gyöngédé és finos-ságot kölcsönöz; a legelővőbb idők alatti a szepit, májfoltoka, anyajegyet, orrvörösséget, bőrhátat és minden egyéb bőrszennyet eltávolít. Egy korsóval használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.

Valódi minőségben szállítja Budapesten, csupán **Török József, gyógyszerész, király-utca 12.; Pozsonyban Pisztory Bódog, Mihálykapu; Temesvárott Tarczai István.** 5470

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A ROSSZ SZOMSZÉD.

REGÉNY.

Irta **Vadnai Károly.**

Ára füve 1 frt.

A rossz szomszéd újabb regényirodalmunk kiválóbb termékei közé tartozik. Kedves és érdekes meséje egy kisvárosi társaságba vezet, melynek alakjai gonddal, híven és költői módon vannak rajzolva. Egy öreg ember vad gyűlölsége elválszanti törekszik két szerető ifjú szívet s e szívek ragaszkodása utoljára még az ő régi sebt is meggyógyítja. A fiatal leány belső világának rajza tele van idylli, gyöngéd, finom vonással, mely önkénytelenül lebilincseli az olvasó részvétét s érdeklődését belevonja e kis családi dráma körébe. A humoros genre-alakok is igen sikerültek. A mi pedig e könyv fő érdemét alkotja: a nyelv, stíl, előadás kiváló gondja, mely Vadnait újabb regényíróink közül méltán emeli ki.

A házi nevelés.

Példákban előadva

szülők, nevelők s különösen községi népkönyvtárak számára.

Irta Zámolyi Varga Mihály.

A TESTI ÁPOLÁS.

Ára füve 1 frt 50 kr.

Tartalma: Tájékoztásul. A gyermek és helyzete. A népek nagy családjában. — Az áldott állapot. — A szülői ház szentsarnoka. — A számkivetés völgye. — A szülő és szülöttje. — A bába. — A koma. — A gyermek nevet kap. — Egy lap a természet nagy könyvéből. — Az anyai emlékek. — A szoptató dajka. — A új szülött mesterség és táplálása. — A száraz dajka. — Az új szülött ápolása. — A sírás. — A lak-hely. — Az emberi tett. — A test fejlődése. — Hibás tesztalkat. — A gyermek járti tanul. — A himlőoltás. — A tisztaság. — A körmök. — A székürítés. — A haj. — A fogak. — A kullörzések. — A látó érzéke. — A szagló érzéke. — Az ízérzék. — A tapintás. — Ne kényeztessük a gyermeket. — A test edzése. — Vigyük a gyermeket szabad levegőre. — A fürdés. — A játék. — A tornászat. — A ruházat. — A táplálék. — Az ital. — Tej. — Víz. — Kávé. — Tea. — Bor. — Sör. — Pálinka. — Az alvás. — Hálószoba. — Az ág. — Ágy ruha. — A nemi tévedés. — A beteg-szoba. — A ravatal.

Már teljesen megjelent!

A Franklin-Társulat magy. irod. int. kiadásában megjelent és minden könyvtárban kapható:

TALÁLMA NYOK KÖNYVE.

Ismeretek a kézmű- és műipar mezejéről.

A mű 40 füzetben vagy 4 kötetben kapható. Minden egyes füzet vagy kötet külön is kapható.

Egy-egy füzet ára 40 kr. Egy-egy kötet ára 4 frt.

Ara a teljes négy kötetből álló munkának füve 16 forint.

TARTALOM: I. kötet. A nyersanyagok erőmüves feldolgozása. A gépészet segédszerei. Lövegek, szálfigyverek és acélszámok. Zárak, laka-fok, tűzálló szerények és szöggyártás. A tügyártás. A bádóg feldolgozása és az acéltollgyártás. Az óra-gyártás. Az ötvöség és csesebecsék gyártása. A fa feldolgozása. Az esztergálás és a játékszergyártás. Kocsigyártás és kádárság. A fa- és szalma-fonás. A rostanyagok feldolgozása: A fonás. Kő-dolgozása: A fonás. Kő-telverés és gyártás. A papirgyártás. A papir-maché és egyéb rokontárgyak. Könyvkötés. A bőr feldolgozása. Nyerges, eszmadia, keztűs. A szőr, sörték és belék feldolgozása.

II. kötet. A nyersanyagok vegyi feldolgozása. Vegytani alapfogalmak. A kohóműves: A vasipar: az aczél, Uchítius-aczél, Bessemer-aczél. A mai vasipar. Zink, kobalt, Wismut és társai, az új ezüst. A vörö-réz. Harang-, ágyu-, szobor és sárgaréz. Talmi arany. Olom, cizinn és higany. A fonosor. Ezüst. A pénzverés. Arany, platina és társai. Az aranymosás. Az új aranytelepek: Mexiko, Kalifornia, Ausztrália. Aranyfűst. Aranyozás. Palladium, Osmium, Iridium. Aluminium és magnezium. Agyagárak és a porcellán. Tégla-, pipa-, edény-, terracottagyártás. Mész, cement és gypsz. Timsó, szikó és salétrom.

Az üveg és gyártása. A kén ipara. A gyújtószerek feldolgozása és a villó. A fénykép-írás. A lópor és robbantószerek. A festékek és készítmények módjuk.

III. kötet. A természeti erők felhasználása. A földmiveltés-, ipar- s kereskedelemügyi m. k. miniszter megbízásából és az orsz. magyar iparegyesület felügyelete alatt több idevágó munka alapján dolgozta

FRECSKAY JÁNOS.

1000 a szöveg közé nyomott szép fametszessel.

GAZDASÁGI OLVASMÁNYOK

minden rendű gyakorló és tanuló gazdák számára.

Összeállították **SPORZON PÁL és ÉBNER SÁNDOR.**

Ára komény kötésben 1 frt 20 kr.

A magyar büntető-törvény magyarázata.

Irta **Dr. Schnierer Aladár,** egyetemi tanár.

Első füzet. Ára füve 60 kr. Második füzet. Ára füve 80 kr.

Jelen munka 30 ivnyi terjedelemben fog megjelenni.

LÉNÁRD ÉS GERTRUD.

Könyv a nép számára

PESTALOZZI HENRIKTÓL.

Magyarította **ZSENGERI SAMU.**

(A szerző életrajzával.)

Három kötet egy kötetbe angol vászonba kötve 2 frt.

Egyházzertartási dolgozatok.

(AGENDA.)

Irta **FERENCZ JÓZSEF,** unitárius püspök.

Ára füve 1 frt 70 kr.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre — 12 frt félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 6 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt félévre — 3 *

41-dik szám. 1879. BUDAPEST, OKTÓBER 12. XXVI. évfolyam.

KÁLLAY BÉNI.

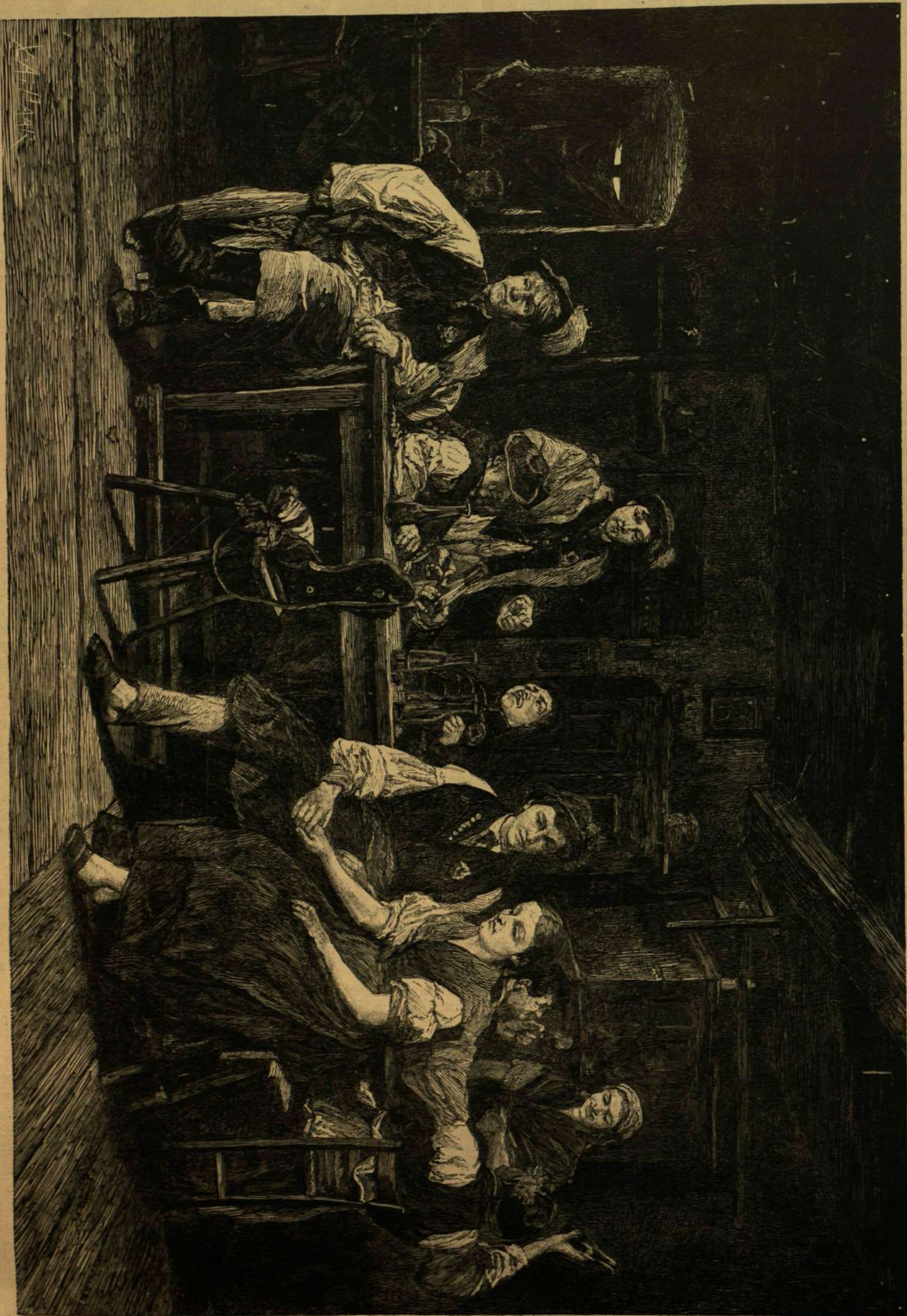
BÁRO Wenckheim Béla halálával megüresült a király személye melletti miniszteri állomás s az közelebb b. Orsz. Bélával, a külügyminisztérium eddigi osztályfőnökével tölthetett be, a kinek életrajzát mult heti számában közölte a „Vasárnapi Ujság“. Az ekké megüresedett osztályfőnöki állomás betöltéséről, és pedig magyar ember által leendő betöltéséről gondoskodni annál szükségesebbé vált, mivel Andrássy Gyula gróf utódja a külügyéri széken, b. Haymerle, nem levén a magyar nyelvnek birtokában, közvetlenül nem érintkezhetik a magyar delegációval. Így esett a választás Kállay Béni-re, kinek kinevezését a közös külügyminisztérium osztályfőnöki állomására okt. 4-én tette közzé a hivatalos ujság.

Kállay Béni azon nem nagy számú magyar emberek közé tartozik, kik már ifju korukban pályát választottak, azon megmaradtak s tevékenységüket és tehetségüket nem forgácsolták el sokfelé kapkodásban, hanem egyesítették s komolyan fejlesztették az egyszer megválasztott irányban. E pálya a diplomaciai pálya volt, sőt ennek is egy speciális, ámbar mai napság legfontosabb ösvénye, a keleti politika, melyben tájékozottabb, a részletekben is járatosabb férfi ma valóban alig volna található, mint épen ő. Kállay korán belátta azt, mily hátrányban kell lenni a nyugati hatalmak Konstantinápolyban alkalmazott s általában a keleti politikával foglalkozó államférfiainak az orosz államférfiakkal szemben, már csupán azért, hogy nem bírják — mint az oroszok — ana tényezők nyelvét, melyekkel érintkezniük kell, s azon kezdte, hogy már 1865-ben hozzá fogott a török nyelv megtanulásához s nemsokára megtanult oroszul, szerbül stb. s midőn 1869-ben konzullá lett Belgrádban, már azon helyzetben volt, hogy közvetlen forrásból merithetett tájékozódást minden dologról, melyre szükség volt s nem szorult a közvetítők oly ritkán megbízható szolgálataira.

Igy történt, hogy midőn 1875-ben képviselővé választották, a magyar parlamentben hallatott fölszólalásai — bár-

Kállay Béni. Képező: Kállay Béni.

AZ ÚJONCZOK. — MUNKAÉGY PESTIÉNTÉ A NEMZETI MÚZEUM KÉPTÁRÁBAN.

BUDAPEST-FERENCZVÁROSI ÚJ TEMPLOM.

Klóna fényképe után.

szer s nem többször s folytonosan zsebelték. „Főlöszleg száj hijával sincs mit falunk!” — Én ezt mind tudtam már s készen voltam teremmel. Az nap este megjelent nálok a boltos félrubel értékű konfektell; ő vele ül, én pedig kiszólitám Glyceriát a konyhából s megparancsoltam, sugja meg neki, hogy a kapuban várom és haladéktalanul beszélni akarok vele. Meg voltam elégedve magammal. Különben is az nap nagyon elégtől voltam.

Itt a kapuban Glyceria jelenlétében kijelenttem neki, kit már az is ámulatba ejtett, hogy kiszólitottam, — hogy szerencsének és megtiszteltetésnek veszem . . . Másodsor: hogy ne csodálkozzék modoromon s azon, hogy a kapunál nyilatkozom, „hisz őszinte ember vagyok és ismerem a dolgok állását.” Nem hazudtam abban, hogy nyíltzívű vagyok. Hisz megérdemelttem volna, hogy leköpjének. Nemcsak illően beszéltem, vagyis kimutattam, hogy művelt ember vagyok, hanem originalisan is, már pedig ez a fődolog. Nos, vétek volna ezt beismerni? Meg akarom magamat bírálni s meg is bírálok magam. Ha beszélmem kell pro és kontra, hát beszélek. Később is élvezettel emlékeztem vissza erre, noha balgaság volt: nyíltan kijelenttem akkor, minden tartózkodás nélkül, hogy először nem vagyok kiváló talantom, de eléggé eszes; lehet, hogy nem kiválóan jó, de tisztességes egoista (még emlékszem e kifejezésre, utközben gondoltam ki és meg voltam vele elégedve) és nagyon meglehet, hogy más tekintetben igen sok kellemetlen lakozik bennem. Mindez a büszkeség hangján volt előadva — ismeretes, hogy szokás az ilyesmit elmondani. Azonban volt annyira izlésem, hogy mikor nemeslelkűen föltartam fogyatkozásaimat, nem bocsátkoztam érdemeim méltatásába, hogy „e helyett van nekem ez, meg ez, meg amaz.”

Láttam, hogy még mindig fél, de nem lágyítottam hangomon, elég az hozzá, hogy látván félelmét, még erősebb hangon folytatám; kereken kimondtam, hogy nálam jó ellátásban részesül, de cifra ruhákról, színház és bálokról szó sem lesz, legfeljebb akkor, ha czéljaimat elértem. Ez a szigorú hang nagyon erőt vett rajtam. Mellékesen megemlítém azt is, hogy jól lehet magamra vállaltam e foglalkozást, t. i. kezelem a kasszát, czélem csak egy, csak egy körülmény az irányadó . . . Hisz beszélhettem így: valójában volt ily czélem és ily körülményem is. Megálljanak uraim, nem szerettem én az előlegezés művét, de ha nevelés is titkos frázisokban beszélni önmagának, csak „boszut álltam a társadalmon”, igen, igen, igen . . . Azonban ama reggeli elméssége, hogy „boszut állok”, igaztalan volt. Lássák, ha nyíltan mondanám neki: „Igen, boszut állok a társadalmon”, kacajra fakadna s nevetve hagyna ott, mint akkor reggel tevém. Mivel pedig titkos czélzással megeresztettem egy titokzatos frázist, kisült, hogy meg lehet vesztegetni a fantáziát. Aztán meg semmitől sem tartottam: tudtam, hogy a potrohos boltos mindenesetre kevesebb előtte, mint én, s hogy én a kapuban mint szabadító jelentem meg. Megfordult ez mind az én agyamban. Oh! a rosszaságra az ember kiválóan emlékezik! Hát gonoszág-e ez? Hogy lehet itt elitélni az embert? Talán nem szerettem őt már akkor?

Várjunk csak: magától értődik, hogy a jótéteményről szót sem szóltam; ellenkezőleg, igen, ellenkezőleg így: „hisz meg nekem kell hálnak lennem és nem önnök.” Nem tartóztattam magamat, hogy ezt szavakban is kifejezzem, mi talán balgaság volt, mert futó mosolyt veték észre arcán. De czéломat tökéletesen elértem. Ha minden otrombaságra vissza kell emlékezmem, nem feledhetem el az utolsó aljas tettet sem: a midőn ott álltam, az forgott a fe-

jemben: magas vagy, karesu vagy s művelt; nagytítás nélkül szólva nem is rut. Ime ez fött a fejemben. Magától értődik, hogy itt a kapunál mondotta az igent. De . . . de meg kell jegyezmem, hogy sokáig gondolkodtam, míg kimondá az igent. Ugy elgondolkodtam, annyira elmélyedtem, hogy már kérdezni kezdém: „Nos, mi lesz?” — s nem tartóztathatván magamat így kérdém: „Mi lesz hát most?”

— Legyen türelemmel, gondolkozom. És oly komoly kis arca volt neki, olyan — hogy ekkor is olvashattam belőle! Sértve éreztem magam. „Talán, gondoltam, köztem s a kereskedő közt választ?” Oh még akkor nem értettem őt! Még semmit, de semmit nem értettem akkor! Emlékszem, hogy Glyceria utánam futott, midőn távoztam, megállított az uton s lelkendezve mondá: „Uram, az isten megjutalmazza, hogy kedves kisasszonyunkat elveszi, de ne szóljon ám neki arról, mert ő büszke.”

Büszke! Magam is szeretem kissé a büszkét. A büszkék kiválóan szépek, midőn . . . no midőn már nem kétkedel, hogy hatalmadban vannak, nemde? Oh mindennapi, ügyefogyott ember! Oh mily elégtől voltam én! Tudják-e, midőn gondolkozva állt a kapuban, hogy igent mondjon s én elámultam, tudják-e, hogy benne ily gondolat is támadhatott: „Ha már itt is, ott is szerencsétlenség fenyeget, nem jobb-e a kisebbiket választani, vagyis a potrohos kereskedőt, kit a részeskedés hamar kivégez?” Nos? Mit gondolnak, lehetett-e ily gondolata?

Igen, még most sem értem ezt, most sem vagyok vele tisztában. Csak az imént mondtam, hogy ily gondolat támadhatott benne: hogy a két szerencsétlenség közül a kisebbiket választja-e, t. i. a kereskedőt. De hát melyik volt a kisebbik szerencsétlenség, — én-e, vagy a kereskedő? A kereskedő-e, vagy a Göthét czitáló zálogközvetítő? Ez még kérdés! És mily kérdés? És ezt nem értem: a válasz az asztalon fekszik s te azt mondod, hogy kérdés! Valóban megérdemlem, hogy leköpjének! Nem én vagyok oka... Apropos, mit ér nekem most — én-e, vagy nem én vagyok a hibás? Biz' ezt sehogy sem tudom eldönteni. Jobb volna aludni. Fejem fáj . . .

(Folyt. köv.)

Dona Clara.*

Portugal népmővésze.

Dona Clara hercegasszony
Ott idézött kertiben,
Arany-haját fésülgette
Elefánt-csont fésűvel.
Bársony, a min ült, a vánkos,
És setét-piros színű.
Szeme a tengerre mélyed,
Szép hajóhad tűn fel ottan:
S a vezérök, a ki hozza,
Lám milyen jól irányozza!
Maga ugrik ki a földre,
Sisak-rostély lebocsátva;
Üdvözli a herceg-asszonyt,
A ki hozzá búsan így szól:

— „Mondd, nem láttad-e a férjemet?
A ki oly rég elhagyott?”
— „Férjedet nem ismerem én;
Mondd, minő jelet viselt?”

* Almeida-Garrett megjegyzése szerint e románcz is egyike a legnemesebbeknek egész Portugáliában. Tárgya a legnemesebbekből való: a hitvestársak hűsége. Nevezetes e románcz anynyban is, hogy Portugáliában ez az egyetlen, mely a keresztes háborúk korára vonatkozik. A Minho-i változat a Szent-földet említi; újabb utániások szerint azonban a férj majd Braziliából, majd Franciaországból tér vissza. Különböző nevek fordul elő, — majd mint a „Szép hercegasszony románcza”, majd Dona Clara, továbbá Dona Catherina néven. Közkezdésének jellemzéséül szolgál azon irodalomtörténeti adat is, hogy Almeida-Garrett „Alfageme” című színművének ötödik fölönésébe kardal alakjában szötte be e románczot s a közönség a legmelegebb tapsal fogadta.

— „Fehér volt a paripája,
Rajt aranyhíműs nyereg;
Lándzsájának a hegyében
Vérpiros szalag lebeg;
Kardját a magam hajából
Font kötö kötötte meg.
Hogyha véle, hős keresztes,
Nem találkoztál te sem:
Akkor, oh jaj bús örvénynek,
Jaj szegénynek énnekem!
S néktek, hajadon leányim,
Három árva gyermekem!”

— „Harcos én, csatákra járok,
Sohse láttam férjedet.
De mit adnál mégis, urnóm,
Hogyha meghoznák neked?”

— „Annyi pénzt adnék tenéked,
Se szeri se száma nincs!
Háztetőm minden cserepjét,
Mely arany mind, drága kincs!”

— „Nem kell nekem a te pénzéd, —
Az enyimé nem lehet;
Harcos én, csatákra járok:
Sohse láttam férjedet.
De mit adnál, többet, urnóm,
Hogyha meghoznák neked?”

— „Ódaadnám ékszerem mind,
Azt se tudom mennyi van;
Drága rokkám szín-ezüstből,
S szövészékem, mely arany.”

— „Ezüst, arany nem kell nekem,
Csak vas illet engemet;
Harcos én, csatákra járok:
Sohse láttam férjedet.
De mit adnál, többet, urnóm,
Hogyha meghoznák neked?”

— „Lányaimnak hármá közül
Válassz egyet szabadon,
Mind olyan szép mint a holdfény,
Mint kelő nap hajnalon.”

— „Nem kell nekem a leányod,
Az enyim az nem lehet!
Harcos én, csatákra járok,
Sohse láttam férjedet.
De mit adnál többet, urnóm,
Hogyha meghoznák neked?”

— „Sem nekem nincs mást mit adnom,
Sem neked nincs kérni mást.”

— „De bizony van a mit adhat, Hagyd az ily hazudozást!
Van tenéked arany ágyad:
Nyujts ott édes aluvást!”
— „Az a férfi, a ki így szól,
Kinhalált, azt érdemel!
Ló lábához legyen kötve,
Az hurcolja itt le-fel!
Ide hozzám, hű cselédim,
E latort fogjátok el!”

— „A cselédidet ne hívjad,
Ők az én cselédim is.”

— „Hogyha te vagy az én férjem,
Hogy beszélhetsz akkor így?”

— „Azért jöttem áruhában,
Látni: hozzám hű vagy-e?
Nem feledté, herceg-asszony,
Azt a hétköves gyűrűt,
Mely egymásnak akkor adtunk
Mikor utra keltem én?
Hogyha megvan a tied még:
Nézzed, itt van az enyém!”

— „Lányaim, megölté atyátok!
Ide, a többé nem árva!
A mi oly rég zártan állott:
Diszkapu legyen kitarva;
Népem örvendj! itt a herceg!
Férjem itt, karomba zárva!”

A portugál eredetiből.

Győry Vilmos.

Az ujonczok.

(Munkácsy festménye a nemzeti muzeum képtárában.)

A hány festményét csak bemutatott eddig nagyhirű hazánkfiának, mindenkiél meg kellett jegyeznünk, hogy tulajdonosa külföldi műbarát, vagy műkereskedő. Festményeiből egyaránt elhozta haza látogatása, aztán ismét visszavitték külföldre. Itthonról nem akadt, a ki megrendelést tett volna a művésznek, a ki pedig nagy büszkeséggel vallottunk magunkénak, valahányszor egy-egy diadalát élte. Itthon csak fiatalkori festményei vannak. A hírét megalapító művei közül (a „Siralomház” és „Csavargók”) látogatása sem került haza egyik sem. A bécsi világtárlaton a magyar osztályban azonban ott díszeskedtek. A hírét tovább terjesztő művek közül egy pár vértébe haza jutott mutatóban a képzőművészeti társulat csarnokába. Egy kisebb és épen nem a nevezeteseb művei közül való az „Eltevédt gyermek,” a mit a műcsarnok építésére rendezett sorsjátékokra küldött. Ez volt az első mű, melyet a már nagy hírre jutott művész festményei közül itthon láttunk, ugyanazokban a termekben, hol először mutatta be magát, mint tehetséges kezdő a „Regélő huszár,” a „Kukorica-pattogatás,” majd pedig mint már jól fejlődő tehetség a „Husvéri öntözés” életképekkel.

A műcsarnok megnyitakor, épen most két éve, végre egész művészetének teljében megjelent ide haza is Munkácsy. Az első kiállításban két nagy festvényével vett részt; az egyik az, mely a művészt és nejét saját műtermében tünteti föl, a másik pedig az, melyet most mutatunk be, s mely aztán végleg itthon is maradt a nemzeti muzeum számára.

Végre tehát a sok közül Munkácsynak olyan festményéről is szólhatunk, mely nem a külföldön van. Munkácsy fiatalabb éveiből származó festményei közül csak egy kisebb volt egyedül sokáig a muzeumi képtárában, egy életkép, ez képviselte a világhírű művészt, egy nemzeti képtárában; inkább csak nevét s jelentkező tehetségét, de nem művészetét. E kép egy utszélén pihető cigány szekeret tüntet föl, melyet keletkező vihar támad meg, de ugyanakkor a szeker mellett a száraz avar is meggyulad, s a cigány népség részint a vihar tépdelése elől védi a szekeret, részint pedig a tüzet akarja elnyomni.

Az „Ujonczokat” Munkácsy a nemzeti muzeum képtára számára festette. A régi képcarnok-egylet szőlította föl egy mű készítésére. Ez az egylet még József nádor védnöksége alatt alakult a muzeum képtárának gyarapítására. Mikor Munkácsy felszólította, a művész épen akkor kezdett az „Ujonczok” festéséhez, s ezt ajánlotta föl, de mivel a festmények már akkor akadt volna vejeje 20,000 frankért, az egylet pedig mindössze sem sok tökével rendelkezett, határozott egyezség nem történt a műre nézve, s Munkácsyra bizták, hogy tetszése szerint fessen az egylet számára egy képet. Nemsokára a „kép-carnok-egylet” beleolvadt a képzőművészeti társulatba, kikötte, hogy vagyonából (körülbelül 20,000 ft) Munkácsytól egy képet szerezzen a muzeumnak. Munkácsy elkészítvén az „Ujonczokat”, azonnal elküldte Budapestre a műcsarnok első kiállítására. A képzőművészeti társulat aztán e művet csakugyan megszerezte a muzeum számára 10,000 frankért.

Az „Ujonczok”-at külföldi lapok alig emlegettek, pedig Munkácsy e képe is egyesíti magában a művész legfényesb tulajdonságait, s az arezok tanulmányában egyik művén sem oly sokféle, változatos és epigrammszerű rövidséggel szóló mint ezen. De az „Ujonczok” a mint a mű elkészült, azonnal haza jött. Párisi lapok csak mint készülöbön levő képről adtak hírt felőle. A műcsarnok megnyitásokor került először a közönség elé, s a mi kiállításunk nem elég a világhírűséghez. Innen a bécsi Kunstverein kiállítására vitték; aztán haza hozták a muzeumba. A tavalyi világtárlatra visszavitték ugyan Párisba, de akkor Munkácsy már egy újabb s az eddigiek közt legkitűnőbbnek tartott művét, a „Miltont” is megfestette.

Az „Ujonczokat” egy ivószoba asztala körül találjuk. A szobának a Munkácsy-féle sötét levegője van. Még az ablak is be van akasztva zöld függönnyel. Fiatal legények társasága üli körül a hosszú asztalt. Mindeniknek bokrétaja van a kalapja mellett és nemzeti kokárda a mel-

lén. Mennek katonának a szabadságharcba s a paraszteletről a gyöngyöletebe való órát ülik meg a korezmában. Van bor, és szép szó. Szép szóval a közepén ülő huszár látja el őket, a ki azonban nem talál elég háladosat hallgatóságra. Az asztalnál levő társaság minden tagjának akad valami elfoglaltsága, s a huszár legfeljebb a jobbánál ülő hallgatja, de szórakozottan, szivarral kezében, mert ez az uri mód megilleti a honvéd ujonczot. Azért fordul oly szíves készséggel a huszár egy épen belépő legényhez, s koccintásra nyújtja neki a hosszonyaku üveget.

A kép alakjai fél-életnagyságúnak, s eleven élet nyilatkozik mindenikben. A csoportozatok, az arezok, mind beszélnek. A nemsokára bekövetkező válás hatása van feltüntetve a korezmai mulatozásban, a bor és izgalom heve közt, a melybe benyomások visszafojthatatlan érzelmeivel vegyítve. Az asztalnál ülő legény egyike Munkácsy legművészebb alakításainak. A szép, erőteljes legény magába mélyed, s a mint így néz, sok kifejezés lepi el arcát. Ugy látszik, hogy itt nincs senkije, de máshol, a távolban, a hová tekintetét mélyeszt, van valakije, s ebben a pillanatban azzal foglalkozik. Valami sajtóságos kellemkülönözötti meg: falusias plasztika, mezei nyerseség és természetes nekibusulás.

Zajos csoport az asztal tulsó végénél levő. Két legény a korezmárossnól dévajkodik. Az egyik legény háttal van fordulva, de széles mozdulata elég, hogy elárulja jó kedvét. Pajtása szintén a korezmárossal felé fordul. A korezmárossal fiatal menyecske, s csak arczárta kell nézni, hogy miről is beszél neki a két legény. Nevete hallja, mert minék is venné komolyan. Ez a fogtövíg nevető arez szintén egyike a legjellemzőbbeknek és jókedvűleg emelkedik ki a csoportozatból.

Az előtérben komoly, ünnepélyes jelenet foly le. Egy mesterlegény bucsuzik kedvesétől. Nem szomorú, de komoly, s megérteti a találkozás jelentőségét egész viselete. Kéz kézben nyuszik; a leány lesüti szemeit. A legény, talán épen e pillanatban mondja a biztatást, hogy az az egy pár év nem a világ, majd ha visszatér! Olyan arczonnal mondja, hogy hinni lehet benne, s a leányon is megnyugvás tükröződik. Kár, hogy e leány arczavá a művész nem választott csinosabb mintát. Nem szép, nem is rokonszenves.

És a mint így föl van tüntetve, hogy az otthontól megválás, hogy az a „gyöngyölet” megkezdése olyan sokféle feleletenivalót keres a boros palaczkok között, a hol azonban még sem találja meg, habár saját zajával is igyekszik elnémítani a mi a lelkében zúg: ezeket a legényeket irigy szemmel tekint valaki, mélyen elhúzóva az ablak mélyedésébe. Egy szegény nyomorék ez, rut és pupos. Csak a feje látszik, az is könnyeden, néhány nagy vonással festve épen a legszebb legény háta mögött levő távlatban; de a néhány vonás is határozottan elmondja egy nyomorék szerencsétlenségét, kinék keservesen fáj a mit lát, mert minden a saját mostohaságára emlékezteti: a deli legények, kiket a többi közül válogattak ki; a szerelmes pár, kik bucsuznak, s talán a korezmárossé is, ki oly szívesen fogadja a legények dévajkodásait. A szegény pupos senkitől figyelemre sem méltatva, egymaga ül az ablaknál söre mellett; egy ital bor alkalmasint megártana neki.

Munkácsynál nem először jelentkező ötlet a természeti fogyatkozás ily feltüntetése. A „Tépkészítők” csoportozatában egy pupos ember a központ, ki az asszonyok és leányok közt oly szomorún hallgatja a sebesült honvéd elbeszélését.

Az özönvíz mondája.

(Vége.)

Az eddig fölhozott monda egymással érintkező szárazföldön születtek, s habár föltételezhető is, hogy a monda ajakról ajakra szállva s módosítva mentek át a néphiedelemben, nem fogadható el azon vélemény, hogy valami általános özönvíz pusztította volna el a hajdan a földet. A földtani buvárlatok csakis részleges özönvíz dulásait engedik meg. E véleményt erősíti meg az a körülmény is, hogy az özönvíz mondája az ázsiai szárazföldtől távol eső csendes tengeri szigeteken, Amerikában is begyökerezett a néphiedelemben.

A polynéziai és amerikai hagyományok tel-

jesen elűnek mind egymástól, mind a mózesi hitregétől s csak azon egyetlen fővonásban egyeznek, hogy általános özönvízről beszélnek, mely egy vagy néhány ember kivételével az összes földet elborította volna. De a menekvés módjában nincs semmi azonoság vagy hasonlat. Ellis utazó a Társaság-szigeteken három különböző hagyományt jegyzett föl. Az egyik szerint valami halás a horgot véletlenül Ruaharu hajzatába akasztotta, ki a korrall-palota tetején heverészett. Ruaharu a délterangi szigetlakók Neptuna. A nekibőszült Ruaharu, a mint a halász czibálta a haját, fölébredt s a víz felszínére bukkant. A megrémült halász előtt kijelentette, hogy e bűnös szigetet özönvíz borítja el. El is jött a veszedelem s a mi sajátságos, a sziget lakói közül épen az maradt meg életben, ki az isten haját ránczsigálta, még pedig feleségestül s az isten nem valami bárkát vagy felet szemelt ki számára . . . Korallszigetre tette ki, holott ez csak két lábnyira emelkedik ki a tenger színén felül.

A havi szigetlakók szintén hagyományból tudják, hogy ős időben a Mauna-kea hegytető kivételével az egész sziget víz alá merült. Csak két ember maradt életben; mondjukban sem hajóról, sem halról vagy olajágot vívó madárról nincsen szó; míg ellenben a földi szigetlakók nem is egy, de két hajót szerepeltettek. Mikor a bűnös világ elmerült, ártatlan őseik e két hajóba fértek. Az egyik hajóban ott volt velők Rokora, az ácsok istene, a másikban Rokola, az isten első legénye, a kik aztán a jókat beszedegették s az özönvíz alábbszállása után Mbenga szigeten tettek ki a kegyeseket. Számuk csak nyolcz egyénből állott. Az új zelandi maorik legendája ezektől lényegesen eltér. A maorik Noébjá, Tawhaki ma is a mennyekben lakik s mint isten imádatik, lépte nyomán mennydörgés s villám keletkezik. Története nagyon érdekes. Tawhaki az ősidőben négy sógorával halászott. A mint a halászatról haza fele indult, két sógora minden ok nélkül kegyetlenül elpáholta. Azt gondolván, hogy agyonütötték, gödröt ástak s eltemették. Haza menvén a gyilkosok, Hine-piri-piri nővérök s Tawhaki neje mindjárt tudakozódott férje felől, de mindannyiszor kitérő választ nyert. A másik két sógor is haza érkezett, ezek sem tudtak semmi bizonyosat Hine-piri-piri férjéről, csakis annyit említtettek meg, hogy két testvérökkel együtt indult el. A hű nő utra két s nagysokára meglelte férje sírját; kiásta, halott férjét hazavitte s a gondos ápolás visszaadta a halott életét. Ekkor aztán a földámasztott halott összes családjával együtt elhagyta e vidéket. Magas hegyen épített erős várat. Innen bocsura hívta föl ősei istenét, kik özönvizet boszútottak a földre s elveszett annak színéről minden élő lény, kivéven Tawhaki szent családját.

Az amerikai özönvíz-mondák közül a mexikói hasonlít feltűnően a mózesihez. E hagyomány annál érdekesebb, mert nemesak szájról szájra kelt, de a hódítás előtti korszakból fenmaradt ős képeken is meg van örökítve. De hogy a többi amerikai mondával egybecsillósíthatassuk, egy pár szemelvényt előre bocsátunk. A csipevé-indiánok szerint is borította el özönvíz a földet, csak a legmagasabb hegytetők maradtak szárazon s a kik ide menekülhettek, azok nem veszték el. A mendánok egy nyugat felé eső óriási hegy tetejére mutatnak s azt állítják, hogy ősök, egy halványbőrű, valami nagy hajón e hegy tetején akadt zátonyra . . . de szerencsére hajója nem kapott likat s úgy menekült meg, mikor az egész világ megfuladt az özönvízben. Az algonquin törzs hiedelme szerint az első pár ember örököséi mind özönvíz áldozatai lettek s csakis Messon vagy Sakeacas menekülhettek meg az óriási veszedelemből. A hegytetőről először egy hollót bocsátott alá a mélységbe, hogy földet hozna föl, de az odamaradt; eztán vidrát küldött le, mely csakugyan hozott is magával egy kevés földet. Sakeacas e marok földből alakította újra a világot. A cseroki indiánok szerint az özönvizet egy eb jósolta volna meg. Gazdája hajót épített s jö leve bevitt abba mindent, a mit meg akart menteni. Humboldt is említi, hogy mikor az Orinoko táján lakó tamanak indiánoktól kérdezte, hogy miként maradt meg az emberiség a nagy özönvíz után, így válaszoltak: „Egy férfi s nő a Tamanaku hegy tetejére menekültek; a pálmafa gyümölcseit szórták hátuk mögé s ezekből keltek ki férfiak s asszonyok ezer meg ezer számára.” Ime a Denkalion mon-

dája egy másik világörseben elevenedik föl, vagy annál jóval előbb született meg.

A mexikói hagyomány szerint négy izben pusztult ki az emberiség. A négy korszak már elmúlt, most az ötödiket éljük. Az első korszak 5206 évig tartott. Ekkor még óriások lakták a földet, ezek éhség folytán haltak ki. A másik korszak 4.804 évig tartott, ez a tűz korszaka, s mivel a pusztulásból csak a madarak menekülhettek ki, az emberek madarakká változtak. Egy pár ember mégis maradt valami nagy barlang rejtekében. A harmadik korszak 4010 évig tartott. Az emberiséget roppant viharok pusztították el, a kik megmaradtak, majmokkal változtak át. Ekkor is egy barlangban két emberi lény talált menekvést. A negyedik korszak 4008 évig tartott, ez a vízkorszaka. Özönvíz pusztított el mindenkit, csak Coxcox és felesége maradtak életben, kik egy ciprus fa üres derekában usztak a hullámokon. Azonban ez a monda is a mexikói népek közötti alakulásokon ment keresztül. Némelyek a ciprusfa dereka helyett Coxcoxot hajóba ültetik. Az említett festményen Coxcox a vízből kiemelkedve néz a közelgő bárkára. Majd ő és neje a Colhuacan hegy tövében állanak. Az özönvíz után született emberek némák. Egy fa tetején ülő galamb osztogatja nekik a nyelveket. A hagyomány szerint Coxcox egy saskeselyűt bocsátott ki, hogy hírt hozna az özönvíz alább-szállásáról. De a saskeselyű odamaradt, mert a hullák husával táplálkozhatott, így járt több ragadozó madárral, míg végre egy magevő szárnyas zöldlevelű gallyal köszöntött be hozzá. Ekkor merészelt aztán Coxcox kilépni a bárkából.

Nem terjeszkedhetünk ki az özönvíz-monda eredetének kutatására; annyit azonban bátran állíthatunk, hogy e monda egymástól függetlenül keletkeztek, mi egyuttal azt is bizonyítja, mire fontebb célzóztunk, hogy az özönvíz részlegesen bekalandozta több izben a földnek csaknem minden tájékát, s nyoma megmaradt nemeseké földön, de az emberek emlékezetében is. A föld maga kétségtelenül tanúsítja az özönvíz pusztításának jelét, mit még azok is fölismernek, kiknek a földtárról fogalmuk sincs. Ugyanis egy khinai könyvben még a mult századból szóról szóra ez áll: „A magas hegyeken tengeri csigák héjait és gyöngyházakat találhatni, melyek kővé váltak... ezek az ősvilág özönvizéből maradtak itt.“ Tahiti lakói hagyományuk igazolásánál a magas hegyekben található csigahéjakra hivatkoztak. Mikor az özönvíz lezállott, a héjak itt maradtak s kővé váltak.

E téren az elméletnek teljesen szabad tere van, de nem igen hiszszük, hogy a multnak eme ködös homályát a tudomány fátylaja annyira eloszlassa, hogy teljesen tisztán fejthessük meg

az özönvíz mondját. Mindenki azt a nézetet fogadja el, mely leginkább megfelel izlésének s hajlamának; abban azonban mindnyájan egyetértünk, hogy a sok viz talán még többet árt az ember fiának mint a sok bor s a jó öreg Noé is azért kedvelte meg hihetőleg a bort, mert beleunt az özönvízbe.

K. T. K.

Az imádkozó hölgy.

Mily ártatlanság ez arcon, mennyi bizalom istenben, s odaadás a gondviselés akaratába! Nem a bűnhátó töredelem, hanem a gyermeki megnyugvás imádsága ez, az, mely az Űd-

AZ IMÁDKOZÓ HÖLGY. — KAULBACH F. A. RAJZA.

Mutatvány a „Nemzeti Nagy Képes Naptár“-ból.

vőzítőnek ama szép mindennapi imádságot, a miatyánkot sugallta.

Vajjon mit gyón, istenének, a templomi szék közvetítése nélkül? Bizonyára csak benne bizó gondolatait s érzelmeit önti ki előtte. Szeiben csak az égi kegyelem mosolyának szelíd sugára török meg, a könnyek tüköre nélkül. Miért is sirna? Sem bánata, sem gondolai nincsenek. Komolysága csak az istennel való társalgás ünnepélyes érzelméből ered. Hogy is ne érezne ünnepélyes hangulatot az a piczi lény, a leányiszv, a legfenségesebbel, teremőjével szemben? Még a kis madár is oly komolyan, oly okosan néz föl az égre, mikor a nap kibukkan hegyorma mögül s az isten jelenlétének érzetével tölti el az egész mindenségét! A kis virág is föl-

emeli fejcséskjét zöld füve lombjai alól s oly értelmesen tekint kék szemével nagy alkotója de-rült, áldó arózába.

Oh legszebbike a virágoknak, legérzelme-sebbike a kis madaraknak, női szív! mily szép s kedves vagy, mikor „elborulva csendes órán“, s kis kacsóid összetéve, „szépen“ imádkozol. Ha rád tekintünk, minket is megszáll az az édes áhitat, melytől az élet gondoljai, küzdelmei, csalódásai már elszoktattak. Nem irigyeljük ártatlan bizalmadat; ki lenne irigye a kis madárnak, a mosolygó virágnak? Mi csak azért imádkozunk, — csak azt a kegyelmet kérjük istentől — vajba tudnánk mi is úgy imádkozni, oly ártatlan szívvél, oly bizalommal s odaadással, — mint te!

— á —

Egyveleg.

Az emberi szem festésére különböző módszereket talált fel egy német doktor, ki most kísérleteinek különböző tárgyaira körutat tesz. Van ezek közt egy rózsaszín szemű kutya, egy élénk narancs színű macska s egy világos sárga szemű majom; de a legsajátosabb egy néger férfi, kinek egyik szeme fekete, a másik kék, s egy néger nő, kinek egyik szeme arany-színű, a másik ezüst fehérségű. A doktor azt állítja, hogy e befestés megerősíti s tartóssá teszi a látást. Alig hiszszük.

Milliméterek számára iskolát állítottak fel Rantonében, Tyrolban. Ezen iskola az istállókon s más gazdasági melléképületeken kívül egy emeletes épületből áll. Földszinten három nagy terem: az iroda, konyha és tejkamra; az emeleten van a tanterem, s ebben a gyakorlati eszközök a tej fejtése, eltartása, vaj és sajt készítésére. A tej megsűrtésére különféle gépek vannak alkalmazva. Ugyanitt Liebig-féle tejkivonatokat is készítenek.

Megzavart előadás. Falb Rudolf német tudós régóta nagy gondal tanulmányozza a földrengések tüneményeit s a nyáron Peruban, a földrengések hazájában járt, hol észleletei alapján a

földrengések egészen új elméletét állítja föl. Nagyon fontos és természetlanil érdekes fölfedezéseiről június 8-án felolvasást akart tartani Limában, Peru fővárosában s a közönség tömegesen jelent meg az őt oly közelről érdeklő felolvasás meghallgatására. A tudós fölolvastól éppen ama ponthoz ért, mely a földrengések új elméletét adja elő, midőn a földrengés beköszönt in praxi s a tárgyak inogni, a ház repedezni kezdett. A hallgatóság rémülettel futott s a tudós maga is az utczára menekült, hol volt alkalma tapasztalásait gazdagítani, mert a júniusi földrengés a leghevesebbek egyike volt.

Wilt Mária.

A mult napokban valóságos tolongás volt tapasztalható a nemzeti színház körül az operai estéken. A színházi habituék, a színház törzsközönsége pedig még nincsenek is teljes számmal együtt a fővárosban s már is ostrom alatt állott a színház pénztára s megtörtént, hogy az előadás napján már nem volt jegy kapható, s mi megismerkedhettünk a Párisban, Bécsben s más szüvenedélyes színházlátogató városokban rendkívüli előadások alkalmával üzetni szokott beléptidij-agiótage-zsal.

Benn a színházban a taps, a tetszés koronkint oly viharosan tört elő, hogy párijára a legregibb színházlátogatók is alig emlékeznek. Talán még csak a Patti-láz ragadta meg ily ellenállhatatlanul a közönséget.

Ez esteken, melyeket a nemzeti színház operája a legfényesebbek közé számíthat, Wilt Mária asszony lépett föl a primadonna-szerepekben.

Sajátságos tünemény e nő. A legtöbb énekesnő ebben a korban, melyben ő most van, romjait sem bírja már egykori hangjának. Wilt Mária, — a színésznők korát bizonyos időpon-tul pontosan tudni és följegyezni nem szokás, — már nagymama, hanem anyyi bizonyos, hogy mint énekesnő még fiatal, mert csak 1865. óta énekel a színpadon. Alakja, megjelenése sem oly természetű, mely megvesztegesse iránta a nézőt. Hatalmas, drabális termet, ki mellett eltörpülnek nemesek a nemzeti színház primadonnái, a kire pedig az irigység sem foghatja rá, hogy valami sylphidi alakok, de még a primo amoroso is ugyan taghaszakadt legény legyen, hogy tul ne haladj a fejével. Magasságával arányban van a terjedelem. Kolosszális idomok s a bécsi humor meg is csinálta rá a maga életét, mikor a Carl-színházban a „Reise um die Welt in 80 Tagen“ („Utazás a világ körül 80 nap alatt“) című szindarabot adták, ráfogván, hogy egy betű különbséggel az operánál is ugyanazt adják: „Reise um die Welt in 80 Tagen.“ Mondják, hogy az ünnepelt primadonna maga nevetett e szójátékban legjobban, mikor meghallotta.

Ily alakkal, melynek súlyától megrendül a színpad s inognak a kulisszák, kilépni, nem kis bátorság kell. S mégis, ha elkezdi énekelni, senkinek nem jut eszébe a test rendkívüli méretein csodálkozni, mert az a hang, melyet kiereszt, tökéletesen arányban van vele. Tüneményeszerű egy hang ez, mely érzésesen zeng, mint a harang s a legmagasabb regiszterben trillázik és csattog, mint a füllemile. Több igazsággal, mint hízéggel mondják rá, hogy ez a nő „elefánt, mely csalóányt nyelt el“. Régi tagjai mondják a nemzeti színháznak, hogy ily terjedelmű és erejű hang még nem volt hallható e színpadon s Hasselt-Barth és Alboni, kiknek emléke fönmaradt, csak egy bizonyos, de nem minden tekintetben állják ki vele az összehasonlítást.

Hogy a művész nő mai éveit mellett is ennyire megőrizhette hangját, nem képzeltető másként, mint hogy későn kezdett az énekléshez, mikor már nem kellett félnie, — mint az a fiatal kezdőknél oly gyakran mesélik — hogy hangja megtörik.

Genzbacher bécsi énekmester és hangversenyi énekestől kezdett tanulni s rendkívüli hangjával annyira feltűnt, hogy szerződésére a bécsi operához kétségtelenné vált. A finnyás bécsi közönség azonban már csak a perfekt művésznőkben találja gyönyörűt, neki a hanganyag önmagában nem elég, bármennyire eszálatos legyen is az. Az ilyeneket el szokták előbb küldeni kisebb színpadokra a kellő színpadi otthonosság megnyerése végett. Wilt asszony is Grácban lépett föl legelőször színpadon, bár a hangversenyek és műkedvelői előadások, melyekben közreműködött, széthordták híret. A stíriai fővárosban koczkatattott első föllépése szépen sikerülvén, a művész nő lement Velenczébe s ott a Fenice-színházban lépett föl. Itt is rendkívül megtetszett a fiatalnak már akkor se nevezhető kezdő.

Bécsben azonban csak 1867-ben állapította meg rendületlenül művészi hírnevét, miután

óriási hangjának drámai erejével tökéletesen meghódította a közönséget.

Hogy némi fogalmunk legyen az énekesnő sokoldalúságáról és zenei tehetségéről, elég tudnunk, hogy képes volt hétfőn Valentinét, kedden a királynét (a „Hugenották“-ban), szerdán Ophéliát, csütörtökön az éj királynőjét (a „Vázsfuval“-ban), pénteken Erzsébetet („Tannhäuser“-ben), szombaton Donna Annát („Don Juan“-ban) énekelni s ezt így folytatni szünet és fáradság nélkül akár minden nap. Lankadást, akadályt nem ismer s az énekesnők mi-grainjei s egyéb nagy bajai távol voltak tőle mindenkor.

A bécsi operában kétféle állást töltött be, az első drámai és a koloratur énekesnőt. Csak-ládi viszály tette lehetetlenné Bécsben maradását. Elvált férjével s százezer forintot kötött le, hogy többé Bécsben nem lép föl soha. Az összeg kamatait férje — építészeti tanácsos — élvezi, unokáit is abból neveltetvén.

Budapestre Lipcséből és Hamburgból érkezett s itt „Don Juan“-ban, „Norma“-ban, „Trobador“-ban és a „Hugenották“-ban lépett föl. Minden föllépése egy-egy diadal volt, a hírlapok alig győztek szavakat találni, melyekkel elragadtatásukat kellőleg kifejezzék. A nemzeti színháznál 400 forintot kapott egy-egy föllép-

WILT MÁRIA.

teért, a mi, ha meggondoljuk, hogy pl. Donadio kisasszony kétszerannyit kapott, nem is oly sok. Ebből látjuk, hogy igényei nem tulusigazokták, s mivel ő is megszerette a magyar főváros közönségét, a nemzeti színház igazgatóságának nem volt őt nehéz rábírnai, hogy a szerződésére ajánlott föltételeket elfogadja. E szerződés értelmében két éven át négy-négy hónapig fog énekelni a nemzeti színpadon a saisonban, de azonkívül is többször fogjuk hallani mint vendéget. Tölünk most Frankfurtba utazott, hol a leégett színház helyére épített új színház megnyitására részt vesz s néhány hónapig ott marad; a tavasszal márcziusban azonban ismét visszatér hozzánk hosszabb vendégszerepre. A budapesti közönség bizonynyal örömmel látja viszont.

A ferenczvárosi új templom.

A főváros gyorsan emelkedő és terjedő palotasorai közt díszes és nagy templomokat nem találunk. Pest nem régen nagy város, s a templom nagyon is szorosan a lelki szükséghez mérve épültek, minden pompa nélkül. A belvárosnak van elég temploma, mert itt zárdák voltak már régebben, de a nemrég keletkezett külvárosoknak (noha mindenik nagyobb a belváros-

nál) csupán egy-egy templom jutott. A Lipótvárosban voltaképpen még egy sincs. A főváros díszül itt épülő bazilika évtizedek óta küzd mindenféle viszontagsággal, és sok idő fog elmúlni, míg valóban meg is kapja benne Budapest legdíszesebb templomát. A Ferenczváros 17,000 katolikus lakosának évekig nem volt temploma, mert a régi egyszerre oly omladozó állapotba jutott, hogy be kellett zárni, s csak akkor kezdték új templom építését.

A Ferenczváros régi temploma egy darab történet volt e városrészre nézve. A ki látta e falusi templomnak is oly díszelen, alacsony négyszögletű épületet, idomtalan, törpe tornyával, — mely sehogy sem birt fölülemelkedni az emeletes házak gerinczén, — annak könnyű volt kitalálni, hogy ez a városrész gyorsan emelkedhetett, a mért így túlhaladta templomát. Egyéb történetet azonban nem ért meg a szegényes templom. Csak 1822-ben épült négy hónap alatt, hogy az akkor még összevissza levő, de már valahogy városrészt tevő Ferenczváros híveinek legyen hová menni isteni tiszteletra, ha a távoli belvárosba vagy Józsefvárosba vezető utak járhatatlanok a sár és por miatt. A templomot az 1838-iki árvíz annyira megromlaltta, hogy a külső falakhoz gyámolókat kellett építeni egymás mellé, nehogy összerokkadjanak. E bordák összetartották még egy darabig, hanem 1865. elején a rozszant épületet elzárták, nehogy tetőstül, falastul a hivekre zuhanjon.

Új templom építésére elkerülhetetlen szükség volt, még pedig a gyors emelkedésben levő fővárosba illő díszes templomra. A ferenczvárosi plébánia vagyona összesen 52,000 frtot tett; Pest városa, mint patronus, 50,000 frtot szavazott meg, az akkori polgármester Rottenbiller Lipót buzgó közbenjárására. Adakozások is történtek, de a gyűjtések csak akkor fordultak kedvezőbbre, mikor a királyné elfogadta az építendő templom védnökségét.

Az új templom tervének elkészítésével Ybl Miklóst, e kitűnő építész biztáék meg, kinek műizlését annyira középület és magán palota hirdeti. Ybl terve szerint a belső berendezésen kívül még százezer forintba volt szükség, hogy a román stílyű és 3000 ember befogadására alkalmas templom fölépülhessen. Folytaták tehát a gyűjtéseket, s 1867. márcz. 9-én hozzáfogtak az alap kiásásához. Azután folyt is az építés, lassan bár, de állandón, kivéve az 1873-iki nagy pénzválság idejét, melynek következményeit az isten házából sem lehetett elfordítani.

Az új templom azon a téren épült, hol a régi állt, de ez a régi térnek csak egyik sarokrészét foglalta el; az utat éppen a tér közepére építették, s a régít azalatt a szerszámok raktárának használták. Végre 1877-ben annyira haladtak a kőművesek, hogy a belső fölszereléshez is hozzá lehetett fogni. A város, mint patronus, a tizenhárom év alatt 220,000 frtot adott az építésre; a vallásalaptól 40,000 frtot fordították rá, s adakozásokból 33,500 frt gyűlt be. Történetek azonban természetbeli adományok is: építési anyagok, fuvar, műdarabok készíttetése. Az egész templom, mikorra fölszentelték, 345,500 frtba került.

A fölszentelés ez év ápril 24-én történt, a királyi pár ezüstlakodalmának napján. Az egyházi szertartást maga a bibornok-primás végezte. De az ünnepély után még nem nyílt meg a templom, mert belső földszítése még folyvást tart.

A ferenczvárosi templom a főváros egyik legkiválóbb és izlées épülete. Nem valami impozáns, nagy mű, mert csak külvárosi templom, de a jó izlés és stíly műve, a miben az előkelő művészre azonnal ráismerhet mindenki. Az építést Ybl csaknem a legapróbb részletekig maga vezette. Az építő bizottság elnöke Rupp István városi tanácsnok volt.

A hol a templom épült, valamint általában a Ferenczváros, alacsony fekvésű a feltöltött Dunaparthoz véve. A templommal szemközti pedig egyenes utcát nyitottak a közel Dunához. A templomnak mindenestire jóval magasabb kellett emelkedni, tekintettel a későbbi feltöltésekre, sőt az árvízveszedelemre is. A tért azonban nem lehetett feltölteni a nélkül, hogy az ott levő épületek és az oda szolgáló utcák

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható

BÖLCS NÁTHÁN.
 DRÁMAI KÖLTEMÉNY ÖT FELVONÁSBAN.
 Irta
LESSING GOTTHOLD EPHRAIM.
 Németből fordította
ZICHY ANTAL.
 (Lessing arcképevel.)
 Ára füzve 1 frt 50 kr.

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.
 Irta
HORVÁTH MIHÁLY.
 Az új dolgozat második, bővített kiadása.
 30. füzet. — Ára egy-egy füzetnek füzve 1 forint.
 Horváth Mihály „Magyarország történelme” című nagy munkája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolc nagy kötetben megjelent — nem szorul ajánlgatásokra vagy dícséretre. Altkalónan el van ismervé, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem cseszte még oly híven, tárgyilagosan, oly széleskörű szakjártsággal és oly művészen szép előadással, mint veterán tudosunk. Epen ezért, hazánk ezen legterjedelmesebb történetiratainak, egy mivel magyar ember házából sem szabadna hiányozni. Azonban a nyolc kötetes nagy műnek az ára 30 forint, s eddigelé a munka csak együttesen, egészében volt megszereshető. Sok mivel magyar embernek kellett emiatt nélkülözni könyvtárából irodalmunk e drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén van, a ki bármily irodalmi műrt sem képes egyszerre 30 forintot kiadni. E körülményt tekintve véve, határoztuk el, hogy minél több történetkedvelő számára megszereshetővé tegyük nagy történet-írónk e legnagyobb alkotását. A fentemlített kiadás nyolc kötetét ennél fogva felosztottuk 30 füzetre, melyekből havonként két két füzet fog kiadtni. E füzetek egyenként megszereshetők. Egy-egy 10 ivre terjedő füzet ára 1 frt. A részletenként való beszerzésnek ezzel tág tere nyílik, s ezáltal csekélyebb megerőttel juthat bárki is a becses műrtokába.

A Franklin-Társulat
 magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4. szám) megjelentek és minden könyvárusnál és könyvkötőnél kaphatók:
 az 1880-ik szűkő évre szóló általánosán kedvelt dűs tartalmu
NAPTÁRAK
 ugymint:

ISTVÁN BÁCSI NAPTÁRA. XXV ik évfolyam. Füzve 50 kr.
PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR. XXVI. évfolyam. Szerkeszti Dűzs Sándor. Füzve 50 kr.
FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XVI. évfolyam. Szerkeszti Sporzon Pál. Füzve 80 kr.
LIDÉRCZ-NAPTÁR. XIX. évfolyam, képekkel; tartalmaz bűnesetek, csodálatos tünemények-, tünderegéket-, vadász és utikalandokat sth. Füzve 60 kr.
HONVED-NAPTÁR (egyuttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. XIII. dik évfolyam. Füzve 60 kr.
NÉPZÁSZLO NAPTÁRA. Szerkeszti Áldor Imre. XII. évfolyam. Füzve 40 kr.
KOSSUTH-NAPTÁR. Szerkeszti Honfi Tihamér. X. évfolyam. Füzve 40 kr.
NEMZETI NAGY KÉPES NAPTÁR. Teljes tisztű czimttárral. XII. évfolyam. Füzve 1 frt.
NÓK NAPTÁRA. XII. évfolyam. Füzve 60 kr.

EÖTVÖS-NAPTÁR. Kiadja az Eötvös-alap gyűjtő központi bizottsága, néplanitók számára. III. évfolyam. Füzve 60 kr.
BORÁSZATI NAPTÁR. Szerkeszti Nyáry Ferencz. VII. évfolyam. Füzve 80 kr.
Neuer illustrirter VOLKS-KALENDER für Ungarn und Siebenbürgen. XIV. Jahrgang. Geheftet 50 kr.
NEVESSÜNK! Uj humorisztikus naptár. XI. évfolyam. Füzve 40 kr.
HATÁRIDŐ-NAPTÁR, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzirek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény kötésben 1 frt 20 kr.
KERTÉSZGAZDÁSZATI NAPTÁR és ÉV-KÖNYV. Szerk. dr. Farkas Mihály. II. évf. Füzve 80 kr.
A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. Tatár Péter. Képekkel. XXV. évfolyam. Füzve 30 kr.
UJ FALI NAPTÁR, egész iv 20 kr.
WANDKALENDER, ein ganzer Bogen 20 kr.

Franklin-Társulat nyomdja (egyetem-utca 4.).

A „Találmányok könyve“
 t. előfizetőinek bátorokodom az általam igen díszes és műnek megfelelő illéses arany és fekete nyomattal ellátott **bekötési tábláimat ajánlani.**
 Ezen bekötési táblák négy kötethez vannak készítve valódi finom angol vászonból, vörös, zöld és kék színben, darabja csak 80 kr.
 És a négy tábla ára 3 frt 20 kr.
 Ezen táblákba a bekötést minden vidéki könyvkötő által is olcsó áron lehet eszközöztetni.
 Megrendelhető nálam és minden könyvárus és könyvkötőnél.
 Hírheger Károly, könyvkötő
 a m. t. akadémia épületében Budapestben.

Tanningene.
 Olommentes, ártalmatlan hajfestő szer
 haj, szakáll és szemöldök számára, melyek a leggyorsabb módon, egyetlen egyszeri használat mellett, egész megbízhatóan és biztosan ugyanazon hibátlan, fényes szőke, barna és fekete természetes színt vissza nyarik, melylyel a megszűlés előtt bírtak, s melyet sem szappannal mosás, sem egyébféle használata nem bír elenyészetni. Ára 2 frt 50 kr.
 Ered. keleti rózsatej Russ Károly, gyógyszerész, a bőrnek rögtön, nem pedig hosszabb használat után, oly győzed, vakítón fehér, fiatal frissességű színezetet ad, amint az semmiféle más szer által nem érhető el; a ráncokat, s minden árgra vagy barna foltot rögtön eltávolítja. Ára 1 frt.
 Valódi minőségben szállítja
 Russ Károly utódja, Bécsben I., Wallfischgasse 3.
 RAKTÁRAK: Török József gyógyszerésznél Budapestben, Armin Eliasnál Aradon.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
 magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A szibériai száműzöttek.
 Irta
M. COTTIN.
 Francziából fordította
GYÖRGY ALADÁRNE.
 Ára füzve 80 kr.

Sumatra-gyémántok.

 E valóban pompás kövek rendkívül tiszta bírák, vírtiszta, és csupán a próba által állapítottak, hetek mezt a valódiaktól. Szélességük a valódiakéhoz egyenlő, de a súlyuk kétszeresére emelkedett. A nagy double-nyariból, díját 3, 4 frt; félbevártak, double-double-nyariból, díját 5, 6 frt; az összes 6 darabos megkülönböztetés mellett. Gyártnál a bőség megjelölendő.
 Füzött arany-double mellom-bok kövökkel 3, 4 frt; arany-double arany-double óráláncok, legújabb jellegben, 3, 4, 5, 6 forintjával, szintén kaphatók. 55045
Ékszer-árak
 gyári raktára:
 Bécs, Praterstrasse 16. sz., Bécs.

Első, legjobb hírű
 cs. kir. udvari
Vászon-fehéremű-gyár.
 FOGL E. Bécsben,
 Mariahilferstrasse 25. szám,
 szállít mindenféle levélbeli megkeresésre jelentékeny készlettel gyártó és kiskereskedelmi üzlettel. A nyakbél és a vállbél (bél) fehér vagy női ingek, díja 1/2, 2, 2 1/2, egész 3 frt; a legújabb rumburgi vászon ingeket, melyek azelőtt 6, 8, egész 10 frtba kerültek, most csak 4, 5, egész 6 frt. Férfi- és női háruvalók, díja 1/4, 1/2, egész 6 frt; szines vagy fehér aló szoknyák 2, 2 1/2, egész 3 frt. Háruvalók, díja 1, 1 1/2, egész 3 frt; háruvalók. Női háruvalók, díja 1, 1 1/2, egész 3 frt. Legújabb női ruhák is 1 tozzat gallér, 1/2 tozzat kényes csupán 1/2, 2, egész 2 1/2 frt. Nyakruvalók, hálózott ingek, izsaszűz-szők, csupán 75 kr., egész 1/2 frt. Ezéveségi mellénykék és gyapjú nadrágok (közérmű álm, szabókúra esetén 2, 3, 4 frt) díjak. Szines gyapjú aló szoknyák vagy selyemre szoknyák 3-4 frt. Fehéremű színter vagy pléb-barkaból 1/2 frt; 4 frt; háruvalók. Patint szobakendők szines szőgyelyel, tozzatja 1/2, 1/2, 2 egész 3 frt. Vászon sz-bendők fehérben, vagy szines sz-bendők, tozzatja 3, 4, egész 5 frt. Férfi- és női háruvalók, tozzatja 3, 4, egész 6 frt. Vászna, törölközők, abroszok és háruvalók, asztal-lendők, egész mennyiségben. Háruvalók készzen, tozzatja 3, 4, egész 5 frt. Nem tozzat tárgyak közesség mellett visszavételnek. Postal küldésnél 5 kilo 30 kr.
 Levélbeli mindentel. Magtakarítás a vásárlás vagy levélbeli megrendelésnél, az előbbi árak és verseny-üzletkéhez képest, legalább 30 százalékos. — Cím levélre: —
FOGL E. Bécsben.
 Mariahilferstrasse 25.
 (100 frt értéket tevő vásárlásnál 4 várrás nélküli lepedő ingyen.)

Felhívás.
 Egy tudományos műveltségű, magányos egyéniség, kit anyagi körülményei egy biztos menhely elfoglalására utalnak, elhelyezést nyer egy Budapesthez közel eső nyaralóban szabad állással. Töredéke levén a könyvtár és lakás gondozása s egyéb csekély intézkedések fogantatására. Több nyelvi ismerete és ép testi-lelki erő kívánatos. Ajánlatok N. U. 1491 alatt 5510
Haasenstein és Vogler,
 Budapestre intézendők.

CHIODOCA-LIKÓR
 (Liquor Chiodocae fortificans),
 legbiztosabb és legjobb
SZER
 a gyöngült
férfi-erő
 gyors és gyökere
élenkítésére;
 fűszeres édes is tekintetben a legfinomabb likőroketek felállítására; nem csak az izmok élenkítésére, fokozására és erősítésére, valamint az idegek és test-erők erősítésére szolgál; hanem mint gyomort erősítő, étvágygerjesztő, az emésztést elősegítő erősítő szer is meglepő élenkítő gyöngyhátszal bir minden testi gyöngyhátszal szenvedőnél.
 Ára egy eredeti üvegnek, pontosan hat nyelvé, használati utasítással 3 frt. Csomagolásnál költés 20 kr.
 Fő székelyi raktár: Chiodi D. C. gyógyszerész, „az Orangyá”-hoz Bécsben, Währing, Herrengasse 26. (tovább minden levélbeli megrendelés intézendő).
 Fő-raktárak: Bécsben Weis József, gyógyszerész, „a szarvashegy”, I. Tuchlanban; Budapestben Török József gyógyszerész. 545

VASÁRNAPI UJSÁG
 Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: / egész évre — 12 frt / fél évre — 6 * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: / egész évre — 8 frt / fél évre — 4 * Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: / egész évre — 6 frt / fél évre — 3 *

42-dik szám. 1879. BUDAPEST, OKTÓBER 19. XXVI. évfolyam.

DOBOS JÁNOS.
 AMBÁR azon egy cser- vagy diófának ezer meg ezer levele közt kettő sincs egy-máshoz tökéletesen hasonló, de azért mindenki cser- vagy diólevél, s egyiknek sincs külön egyéni sajátossága. Az emberek milliói közt sincs kettő, arczban s külsőben szintoly kevéssé, mint lélekben s jellemben tökéletesen hasonló; s bár mégis ritka, hogy egyik-másik igazán kifejezett saját egyéniséggel bírjon, van mégis — ezerek közt egy. E ritka kivételek, az igazán sajátosok, élesen kifejezett egyéniségek közé tartozik **Dobos János**, czeglédi református lelkész s a dunameléki egyházkerület főjegyzője, kinek arczképét s életrajzát ez alkalommal olvasóink elé hozzuk. Elkésve, megvalljuk. Lapunknak régi s ha nem is gyakori, de állandó munkatársa; a közéletnek nagy tiszteletben álló munkás bajnoka; kiváló egyházi szónok, szellemes tudós és író; megannyi jogczim, melyek bármelyikén is rég helyet foglalhatott volna a „Vasárnapi Ujság” arczképcsarnokában. — S mindehhez: a jelen év tavaszán lelkézi hivatalának ötvenedik, czeglédi hivataloskodásának huszönötödik évfordulóját ünnepelevén, ez alkalomból nem csak hívei részéről, de széles körökbel is annyi megtisztelő s ösztönöz kedélyes ováció tárgya volt, hogy közlésünk akkor lett volna a legalkalomszerűbb. De érdemek nem évülnek el, s a koszoru, melyet az agg férfi halántékai körül az isteni gondviselés s a tisztelő kegyelet fűzének, ma is hervadatlanul zöldel még. Későn, de még sem elkésve, hozzuk részünkről is e szerény lombot ahhoz.

el arczát s kevésbe mult, hogy egyik szeme világlát is el nem vette, de az, bár megmaradt, örökre gyöngye is maradt. Tíz éves korában (1814.) ott szaladgált a többi gyermekekkel a Bécsből Pestre is lerándult három uralkodó — az osztrák, porosz és orosz — nehéz hintái után s a régi megyeház farostélyára dőlve nézte Ferencz császár sovány, sápadt, s Sándor császár teli pozsgás, szláv jellegű arczát.
 Különös! mennyi jóslat van életében. April 14-kén születik — s a negyvenöt évvel későbbi april 14-ke hősenek újabb harmincz év múlva övizsi meg egy nagy magyar város bizalma s üdvözlete szavait. Négy éves korában himlőtől

majd megvakult — s gyermekei közül egy, fél-század múlva, ezt a sorsot csakugyan nem kerülí el. A bécsi kongresszusi királyi-járási pesti utóhangját mint gyermek bámulja — s mint férfi az osztrák és orosz szövetség ellen küzd szóval, tettel, és lakol érte.
 Sok minden összehatott sajátos egyénisége formálására. Gyermekek s ifjuroka csaknem egészen örömekek nélkül való volt. Tehetségei oly lassan fejlődtek, s az alapján legbátrabb szellemek egyike külsőkép oly félnék volt s oly kevéssé tudta érvényesíteni magát, hogy tanítói s tanárai egyáltalában nem nézték ki belőle a benne rejlő ritka tehetségeket s nem ismerték fel a jó-

DOBOS JÁNOS.

Dobos 1804 april 14-én született, Ó-Budán, hol atyja István reform. lelkész volt. Anyja Literáti Mádi Erzsébet, olvasott, sőt tudományosan képzett, latinul is értő, a mellett egész a mysticismusig vallásos kedélyű nő volt, ki házi dologtól üres óráiban Broughton-t és Ludvoeat-t olvasgatta s kitől fia is, nagy részben örökölte nemcsak azt, a mit közönségesen „szép szellem”-nek neveznek, hanem a mi annál sokkal többet ér: mély és meleg vallásos érzelmét is, mely egyébiránt nála sem ment az eszmék mysticismusától. Négy éves korában a himlő ragyázta